

glavarstvih ali pa vsaj le v mestih. Mnogi volilci bi imeli po pet, šest ali še več ur na volišče. Oddaljeni bi najbrž v večjem številu ne prišli. Zbrali bi se največ volilci iz vasij okrog volilnega kraja. Na Slovenskem Koroškem in Štajerskem je okrog mest precej razširjeno nemško mišljenje in tako bi še Nemci na kmetih utegnili zmagati s svojim kandidatom. Na Primorskem bi pa taka sprememba volilnih redov bila Italijanom v korist.

Sprememba volilnih redov je torej potrebna, ali kako naj se izvrši, to je drugo vprašanje. Po našem mnenju sta dva pota, ki bi ugajali nam Slovencem in bi imeli pravično podlago. Prvi bi bil, da se vpeljejo neposredne volitve in se vsaka občina naredi za volilni kraj. Če se volitve volilnih mož lahko vrše po občinah, zakaj bi se naravnost volitev poslanca ne. To bi pač ne bilo združeno z nobenimi večjimi težavami.

Ko bi pa le nekateri se ne mogli odločiti za neposredne volitve, se pa lahko obdrže volilni možje. Toda v tem oziru bi se pa moralo vvesti nekako zastopstvo manjšin, tako da bi se število volilnih mož za vsako stranko odločilo po razmeri oddanih glasov. Ko bi n. pr. v kaki občini bilo 300 volilcev in bi bilo voliti 6 volilnih mož, pa bi jedna stranka oddala 200, druga pa 100 glasov, naj bi se prvi prisodili 4, drugi pa 2 volilna moža, ne pa kakor sedaj prvi vseh šest. Podoben način volitve je pri glavni volitvi vpeljan v Srbiji in pa na Danskem. Mnogo politikov je za take volitve.

Tako zastopstvo manjšin bi pa bilo v Avstriji marsikje želeti, posebno tudi pri volitvah v veleposestvu. Sedaj v največ kronovinah volijo veleposestniki v jedni skupini po 10 ali še več poslancev. Nekoliko glasov torej odločuje skoro o tretjini deželnih ali pa državnih zastopnikov kake dežele. Na Kranjskem imajo v tej skupini večino liberalci, in pošljejo v deželni zbor same Nemce, če tudi je nad tretjino veleposestnikov konservativcev in Slovencev. Na Štajerskem in Moravskem so ravno tako čudne razmere. Liberalci odločujejo, če tudi je mej veleposestniki jako mnogo konservativcev. Na Gorenjem Avstrijskem je pa nasprotno. Konservativci imajo malo glasov večine v tej skupini in volijo samo konservativne poslance. Volilni redi so torej krivični in nenaravni. Vedno se množe glasovi proti njim, ter je torej pričakovati, da se bodo morali v kratkem premeniti. Naši poslanci bodo se tudi morali pečati s to stvarjo in to je dalo povod, da smo mi tukaj o tem izrekli nekaj misli, katere naj blagovolijo tudi prevdariti. Dobro bode, če naši zastopniki to stvar premislijo, da jih morda dogodki ne najdejo nepripravljenih. Kirschner s svojim predlogom ne bode osamljen, temveč taki predlogi se bodo ponavljali, dokler se ta zadeva ne spravi v tir.

Politični pregled.

Parlamentarna zborovanja. — Deželni zbori so se te dni odložili, zaključili se pa niso. Po Novem letu se pa snidejo zopet, da nadaljujejo svoje delo. Ogerski državni zbor se je sešel za nekaj dnij in je volil delegate. Dne 3. oktobra

začneta zborovati delegaciji in bodeta zborovali kake tri ali štiri tedne. Za delegacijami se pa snide državni zbor, ki bode zboroval do Božiča.

Mladočehi. — Proti deželnemu poslancu dr. Podlipnemu in tovarišem se je začela preiskava zaradi veleizdaje. Podlipny je starosta praškemu „Sokolu“ in je vodil češke sokole k slavnostim v Nancy in tam marsikaj govoril, o čemer državno pravdnštvo misli, da se ne vjema z avstrijskim patrijotizmom. Pa tudi nekaj družih oseb je zamotanih v to preiskavo.

Češka adresa. — Mladočehi so v deželnem zboru predlagali adresu do vladarja, da bi obnovil češko državno pravo. Da bi bili za adresu dobili v deželnem zboru večino, so se pogajali s Staročehi in veleposestniki. Ta pogajanja pa niso imela nobenega uspeha. Veleposestniki so se izrekli, da se mora najprej sprava dovršiti, da se Nemci pridobé za državno pravo. Po njih mislih se brez sodelovanja Nemcev ne bode dalo v tem oziru ničesa doseči. Mladočehi se pa v tem niso vjemali z veleposestniki in prenehali pogajanja.

Moravsko. — Kakor pri nas, tako se tudi na Moravskem pripravlja neka stranka, katera hoče biti jedino katoliška, narodnost jej je bolj postranska stvar. Ta stranka skuša poleg Mladočehov popolnoma ugonobiti Staročehi. Že dalje časa se snujejo po Moravskem politična društva po načelih nove stranke. Čuda je pa, da se snujejo le bolj v slovanskem delu dežele, dočim bi bilo za katoličanstvo pač v prvi vrsti treba delati v nemških krajih, kjer ima liberalizem zares svojo domeno. Sredi oktobra imajo pristaši nove stranke neki shod. Kaj je pričakovati od tega shoda, najbolje kaže to, da ga praška „Politik“, ki je bila vedno katoliška in Slovanom prijazna, omenja z nekako nezaupljivostjo.

Šlezija. — Umrli je deželnega glavarja namestnik dr. Demel. Pokojnik je bil pristaš nemško-liberalne stranke, jako marljiv in izveden v vseh političnih vprašanjih. Nad trideset let je bil deželni in državni poslanec, od 1868. leta tudi vedno v delegaciji. Posebno zagrizen nasprotnik Slovanov pa ni bil, in je baš zaradi tega zadnji čas zgubil pri Nemcih mnogo popularnosti. — Deželni zbor je zavrgel predlog slovanskih poslancev, da se za slovansko prebivalstvo osnujejo slovanske šole in se ustanovita poljsko in češko učiteljišče.

Bukovina. — Deželni zbor ni mogel dolgo zborovati, ker so levičarji štrajkali. Slučajno imeli so namreč večino in so hoteli to večino v to izkoristiti, da spravijo svoje privržence v deželni odbor in ovržejo volitve nekaterih rumunskih poslancev. Ker deželni glavar v to ni privolil, se pa sej niso hoteli udeleževati in zbor ni bil sklepčen. Njih kujanje ni nič pomagalo, ker Rumuni so kmalu dobili večino. Jeden njih pristaš je ozdravil, drugi je voljen pri dopolnilni volitvi. Hkratu nastopi nov vseučiliščni rektor, ki je tudi Rumun, in s tem Nemci izgube jeden glas, Rumuni ga pa pridobé.

Nemčija. — Cesarica porodila je pred kratkim hčerko. Govori se, da bodo prosili našega presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I. za botra in kraljico virtemberško za botro. Krst novorojenke se bode vršil baje dne 22. oktobra kot rojstni dan cesarice. — Nemški cesar Viljem II obišče našega presvetlega cesarja baje okrog desetega oktobra t. l.

Francija. — Dan 22. septembra, kot dan stoletnice, odkar se je proglasila prva francoska republika, praznoval se je po vsej Franciji jako veličastno. Navdušenost in udeležba pri vseh slavnostih, ki so se vršile, bila je velika. Pokazalo se je, da je francoski narod odločno za republiko. — Grof Hausonville se je v imenu grofa de Paris izjavil na nekem banketu kraljevcev, da so ti v verskih in nrafskih rečeh papežu brezpogojno pokorni, ukazu pa, naj se oklenejo republike in odpovedo nadi oživiti monarhijo, da se bodo z vso odločnostjo upirali.

Rusija. — Novemu finančnemu ministru Witteju, dodeljena sta na izrečno željo carjevo, dva pomočnika, Ivaščenko in Jermolov. Oba sta menda jako spretna veščaka na finančnem in gospodarstvenem polju. — Nekateri ruski listi pravijo, da je sedanji novi finančni minister našel nepovoljniji finančni položaj, nego prejšnji finančni minister Višnjegradski l. 1887.

Turčija in Rusija. — Ruski veleposlanik v Carigradu izročil je turški vladi noto, v kateri se pritožuje, da je sultan v avdijenci vsprejel bolgarskega predsednika Stambulova in na bolgarsko razstavo v Plovdiv poslal posebnega komisarja. V noti se Turčiji preti, da bo Rusija od nje zahtevala vso še dolžno ji vojno odškodnino, če bode ta še nadalje gojila prijateljstvo z Bolgarijo. — V turških vladnih krogih vse molči o tej noti, drugi diplomatski krogi pa menijo, da je glavni namen noti ta, da Rusija zapreči vsprejem bolgarskega kneza Ferdinanda pri sultanu. Bolgarski ministerski predsednik Stambulov je namreč pri svojem zadnjem bivanju v Carigradu veliko delal na to, da sultan vsprejme kneza, kar se mu je baje tudi obetal, da se zgodi.

Turčija. — Carigrajska policija odpravila je siloma iz Carigrada 2000 vsučiliščnikov, češ, preveč se jih je zbralo in nevarnost radi kolere je velika, skušenj pa še ne bode precej. Glavni vzrok pa, da je vlada odpravila dijake je ta, ker se boji izgredov in nemirov in to v škodo sedanji vladi.

Egipet. — Na že večkrat razmotravano vprašanje, ali naj Angleži zapuste Egipet in prepuste upravo domačinom, poročal je sodnik Scot, pravosodni svetovalec egiptске vlade, Roseberyju, angleškemu vnanjemu ministru, sledeče o egiptskih razmerah: L. 1882 bilo je v Egiptu vse narobe. Vojske in policije ni bilo, dolga v obilici, uradništvo sprideno in pravosodje le navidezno. Sedaj se je vse zboljšalo, vse je v najlepšem redu in tudi finančne razmere so dobre. Ako pa Angleži zapuste Egipet, prišlo bo vse na staro, kajti domačini niso zmožni redu vzdržavati.

Grška. — Minister za vnanje reči poslal je vsem grškim zastopnikom v inozemstvu noto, v kateri protestuje zoper naredbo bolgarske vlade, ki je zaprla vse grške šole v Bolgariji in pravi, da je to kršitev berolinskega dogovora, ter naroča zastopnikom, da pri vevlastih prosijo pomoči glede te zadeve.

Obrtnija.

Razstava v Plovdivu.

V.

Bolgarska razstava je prirejena po vzgledu praške razstave. Poslopja so zidana popolnoma na ta način, kakor v Pragi. Bolgarska vlada je bila poslala v Prago svoje odposlance, da so vse ogledali in proučili. Celo tiskovine so napravljene po vzgledu čeških.

Bolgari so se pa tudi za časa bili obrnili do Čehov, da se udeleže razstave v Plovdivu. Čehi so tudi ustregli tej želji. Praška trgovska zbornica in pa eksportno društvo v Pragi sta bili odposlali svoje zastopnike v Bolgarijo, da so ogledali, katere izdelke bi utegnili Bolgari kupovati iz Češke, da se potem razstavijo v Plovdivu. Češki izdelki so razstavljeni sedaj v avstrijskem paviljonu, toda v posebnem oddelku, tako, da tukaj lahko vsakdo posebej vidi češko industrijo. Bolgarska razstava je prva inozemska, kjer so češki izdelki odločno razpostavljeni. Po družih razstavah so bili pomešani mej

druge izdelke in nikdo ni mogel dobiti nobenega jasnega pojma o češki industriji. Če tudi je češka razstava semtrtja pomanjkljiva, vendar moramo reči, da mej tujimi izdelki zavzema jedno prvih mest. Zaradi tega je pa knez odbornike češke razstave že prvi dan posebno odlikoval. Na razstavnem mestu pa pri banketu je naglašal, da ga veseli, da so se Čehi tako obilno udeležili razstave. Čehi so bili njih učitelji. Pri tej priliki se je pokazalo, da knez ne govori le lepo gladko bolgarščino, temveč tudi razumi češčino in druge slovanske jezike. Pa tudi bolgarsko občinstvo se jako zanima za češko razstavo in ni dvombe, da bode razstava mnogo povzdignila trgovino mej Čehi in Bolgari.

Čehi so sprva mislili napraviti popolnoma svoj paviljon, tako da bi češka razstava ne bila prav nič združena z drugo avstrijsko razstavo, ali to ni bilo po volji dunajski vladi. Zapretila je, da ne dovoli nobenih olajšav glede prevažanja i. t. d., ako Čehi ne razstavijo v avstrijskem paviljonu. Češki del je okrašen le s češkimi deželnimi barvami in na prednji strani je grb češke kraljevine in pa napis „Česká výstava.“ Češka razstava je razdeljena v dva oddelka, katera loči širok hodnik. Na jedni strani so največ stroji in kmetijske priprave in obrtni izdelki, na drugi pa inštrumenti, učna sredstva i. t. d. Tu so pa razstavljene le take stvari, katere imajo za Bolgare kako vrednost. Kmetijske stroje razstavile so praške, roudniške in pardubiške tvrdke. Gasilno orodje so razstavili Smekal v Smihovem, Churain in Šipek. Naravno je pa, seveda, da so tukaj tudi razstavljeni raznovrstni godbeni inštrumenti raznih čeških firm. V tem oziru so itak Čehi na dobrem glasu. Posebno lepe steklene izdelke je pa razstavila svetovnoznana tovarna grofa Harracha.

Kakor je znano, se Bolgari jako zanimajo za znanost in pa povzdigo šolstva. Zato je pa pričakovati, da se bode v Bolgarijo spečalo mnogo fizikalčnih inštrumentov in učil. Na to so se Čehi tudi ozirali in teh stvari je v češki razstavi jako veliko. Ta oddelek je posebno zanimiv za vsacega učitelja in prijatelja šolstva.

Nadalje je tukaj razstavljeno mnogo raznovrstnih sesalk, raznega orodja za obrtnike, v čemer se je posebno odlikoval V. I. Rott v Pragi. Preobširno bi bilo, ko bi mi hoteli tukaj vse natančno popisati.

Mej drugim vidimo tudi lepe kočije in druge vozove od raznih razstavljalcev, Brožik iz Plzna je pa razstavil železne osij. Posebno pa vzbujajo pozornost vseh gledalcev mlinski stroji. Posebno lepe raznovrstne stroje je razstavila praška tovarna za stroje Ruston in drugovi. Nadalje je bilo zastopano na razstavi češko mlekárstvo, svilarstvo, čebelarstvo, ribštvo, kmetijske in obrtne šole.

Pogrešajo se pa v češki razstavi mnoge stvari, katere bi bili pričakovali. Mej drugim se razstave niso udeležili sloveči češki pivovarji. Mi ne vemo, kaj je temu vzrok. Morda se ne nadejajo, da bi v Bolgariji našli obširno trgovišče za pivo, ker dežela rodi mnogo vina. Ravno tako tudi nekatere druge stvari niso zastopane,